مەملەكەتتى قۇدرەتتەندىرۋ قۇرىلىسىندا، ۇلتتى گۈلدەندىرۋدە، ئىسۇزىسز، باسىپ وتەتتىن جول

(باسى 1 ـ بەتتە)

"رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ ـــ زامانىمىزداعى جۇڭگونىڭ تاعدىرىن بەلگىلەيتىن شەشۇشى شارا ئارى قۇس 100 جىلدىق كۇرەس نىساناسىن جۇزەگە اسىرۋدى، جۇڭحۇا ۇلتىنىڭ ۇلى گۈلدەنۋىن جۇزەگە اسىرۋدى بەلگىلەيتىن شەشۇشى شارا".

باتىس چاڭ ـ ان كوشەسىنىڭ ۇزاققا سوزىلعان بويىنا ورنالاسقان جيگشي قوناق ئۇيى ايبىندى دا تىپ ـ تىنىش كۇيگە ەنگەن. بۇل ارا جۇڭگونىڭ تاعدىرىن وزگەرتكەن ئىر قىدىرۋ كەلەلى شەشىمدەر، ورنالاسترۇلار جاريالانعان جەر.

1978 ـ جىلى 12 ـ ايدا وسى ارادا اشىلعان پارتيا 11 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتىنىڭ ئۇشىنشى جالپى ئماجلىسى رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ جانە سوتسيالىستىك وسزامانداندىرۋدىڭ ۇلى جوريعىن باستادى.

2013 ـ جىلى 11 ـ ايدا پارتيا 18 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتىنىڭ ئۇشىنشى جالپى ئماجلىسى وسى ارادا اشىلىپ، بۇكىل پارتياعا، بۇكىل ەلگە جاڭا داۋىردە رەفورما جاساۋدى، ەسىك اشۋدى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ جالپى اتتانىسقا كەلتىرۋ بۇيرىعى جاريالاندى.

"پارتيا 11 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتىنىڭ ئۇشىنشى جالپى ئماجلىسى ـــ ئداۋىر بولگىش بولىپ، رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ جانە سوتسيالىستىك وسزامانداندىرۋ قۇرىلىسىنىڭ تاريحي جاڭا مەزگىلىن باستادى. پارتيا 18 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتىنىڭ ئۇشىنشى جالپى ئماجلىسى دە ئداۋىر بولگىش بولىپ، رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ، رەفورمانى جۇيەلى، تۇتاس تۇلعالىق جوبالاپ ىلگەرىلەتۋدىڭ جاڭا ئداۋىرىن باستادى، ەلىمىزدىڭ رەفورما جاساۋدا-عى، ەسىك اشۋداعى شىت جاڭا جاعدايىن اشتى". جۇڭگونىڭ رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ ايبىندى كارتينىاسىندا باس شۇجي شي جينپيڭ رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ داۋىرلىك بەتالىسىن كورسەتتى.

پارتيا 18 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتىنىڭ ئۇشىنشى جالپى ماجلىسىندە باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ ئوزى باسقارىپ دايىندالعان «جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتىنىڭ رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋگە قاتىستى ئبىرقانشا كەلەلى ماسەلەلەرى جونىندەگى قاۋلىسى» ماقۇلداۋدان ئوتپ، رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ باس نىسانا-سى ـــ جۇڭگوشا سوتسيالىستىك ئتۇزىمدى كەمەلدەندىرۋ جانە دامىتىپ، مەملەكەتتى باسقارۋ جۇيەسى مەن باسقارۋ قابىلەتىن وسزامانداندىرۋدى ىلگەرىلەتۋ دەپ تۇڭعىش رەت العا قويىلدى.

60 ئتۇرلى ناقتى مىندەت، 336 ئتۇرلى رەفورما شارا-سى ئار جاقتى قامتىدى... 20 مىڭ ارىپكە تاياۋ حۇجات، جالپى جاعدايدى تۇگەل مەڭگەرەتىن رەفورما ورنالاستىرۋى. رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ ستراتەگيالىق تۇينەدەرى، الدىمەن ويلاساتىن ئتارتىپ، نەگىزگى قامال الۋ باعىتى، قىزمەت مەحانيزمى، ىلگەرىلەتۋ ئتاسىلى جانە ۋاقىت كەستەسى، جول كارتاسى جايىپ سالىندى.

وسى رەتكى جالپى ئماجلىس حۇجاتىن دايىندالۋعا ات سالىسقان ئبىر مۇشە ەسكە الىپ بىلاي دەدى: بازاردىڭ بايلىقتى جايعاستىرۋدا "شەشۇشى رول" اتقارۋىنا مۇمكىندىك جاسايتىن جاڭا ايتىلمىدار جوننىدە ەك سوڭىندا باس شۇجي شي جينپيڭ شەشىم قابىلداپ، كەسىم جاسىپ، كەلەلى نازاريالىق قامال الۋدى جۇزەگە اسىردى، "باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ بەكىمى بولماسا، كوپتەگەن كەلەلى رەفورمانىڭ جارىققا شىعۋى قيىن ەدى".

قۇلاشىن كەڭ جايعان رەفورما جول باستاۋشىنىڭ ەرەن ارىننىڭ، كەڭ كوز ايا سىنىڭ، ۇلكەن جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋىنىڭ ارقاسى.

پارتيا 18 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتىنىڭ ئتورتىنشى جالپى ئماجلىسى ەەلكەتتى جاپىلاي زاڭمەن باسقارۋ جونىندە ايقىن ورنالاستىرۋ جاسادى، زاڭمەن باسقارۋ مەن رەفورما قۇستىڭ ەكى قاناتى، كولىكتىڭ قوس دوڭعالاعى سياقتى. پارتيا 19 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتىنىڭ ئتورتىنشى جالپى ئماجلىسى جۇڭگوشا سوتسيالىستىك تۇزىمگە تاباندى بولۋ جانە ونى كەمەلدەندىرۋ، مەملەكەتتى باسقارۋ جۇيەسى مەن باسقارۋ قابىلەتىن وسزامانداندىرۋدى ىلگەرىلەتۋ جونىندە ارناۋلى زەرتتەۋ جۇرگىزىپ ئارى ۇيعارىم شعارىپ، جۇڭگوشا سوتسيالىستىك ئتۇزىم كارتاسىن جۇيەلى كەسكىندەدى.

نىسانا بەتالسى انىق تا ايقىن بولىپ، كەلەلى ورنالاستىرۋلار ىركەس ـ تىركەس ىلگەرىلەتىلدى. پارتيا مەن مەملەكەتتىڭ بولاشاق تاعدىرىنا جانە ستەرىننىڭ كوركەيۋى ـ قۇلدىراۋىنا، ئساتتى ـ ئساتسز بولۋىنا ساياتىن وسى ۇلى توڭكەرىسكە باس شۇجي شي جينپيڭ ئوزى باسشىلىق ەتىپ، رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ ستەرىن اناعۇرلىم داڭعىل جولعا باستادى.

ۇلى وزگەرىس تۇ ارقلى جول باستاۋعا سۇيەنەدى.

رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ باستالعان باستاپقى تۇستا، باس شۇجي شي جينپيڭ تۇى ايقىن تۇرده بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: "ئبىزدىڭ رەفورما جاساۋىمىزدىڭ، ەسىك اشۋىمىزدىڭ بەتالسى، تۇرعىسى، پرينسيبى بار".

رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ دۇرىس جولىن ايقىنداپ، رەفورما ـــ جۇڭگوشا سوتسيالىزم جولىمەن تىنباي العا ىلگەرىلەگەن رەفورما ەكەندىگىن، تۇيىقتالعان قاتپ ـ سەمگەن ەسكى سۇرەدەكپەن دە جۇرمەۋدى، تۇ وزگەرتپ، جالاۋ اۋىستراتىن تەرىس جولعا دا تۇسپەۋدى باسا دارىپتەدى؛

رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ ساياسي باعدارىن ايقىنداپ، جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسىنىڭ باسشىلىعىنا جانە ەلىمىزدىڭ سوتسيالىستىك تۇزىمىنە تاباندى بولۋدان اۋىتقىماۋدى باسا دارىپتەدى؛

رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ قۇن بەتالسىن ايقىنداپ، رەفورما قوعامدىق ادىلدىكتى، تۇراشسلدىقتى جەڭبەۋدى، حالقتىڭ قۇت ـ بىرىسىن ارتتىرۋدى شىعار ئتۇينى جانە تابان تىرەر تياناق ەتۋى كەرەك دەگەندى باسا دارىپتەدى؛

...

ئبىر قىدىرۋ باعدارلىق، جالپى جاعدايلىق، ستراتەگيالىق كەلەلى ماسەلەلەردە باس شۇجي شي جينپيڭ بىيكتە تۇرىپ السقا كوز جىبەرىپ، جاعدايدى باعامداپ، بەتالىستى تۇراقتاندىرىپ، ئبىرسىپىرا ماڭنزدى بايىمداۋلار جاسىپ، نەلكتەن رەفورما جاساۋ، كىم ئۇشىن رەفورما جاساۋ، قالاي رەفورما جاساۋ دەگەن سياقتى كەلەلى نازاريالىق جانە امالياتتىق ماسەلەلەرگە عىلمي جاۋاپ بەردى، باس شۇجي شي جينپيڭنىڭ رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ ماڭنزدى يدەياسىن قالىپتاستىرىپ، رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋگە قۇاتتى يدەيالىق جانە نازاريالىق قارۋ ازىرلەدى.

ۇلى وزگەرىستە يدەيالىق ۇلى كۇش سىڭىرىلگەن.

مەيلى ورتالقتىڭ رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ باسشىلىق گرۋپپاسى بولسىن، الدە رەفورمادان كەينگى ورتالقتىڭ رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ كوميتەتى بولسىن، باس شۇجي شي جينپيڭ ئوزى باس بولىپ، رەفورمانى جالپى تۇلعالىق جوبالاۋدى، ئبىر تۇتاس جوسپارلاپ سايكەستىرۋدى، تۇتاس تۇلعالىق ىلگەرىلەتۋدى، قۇزاۋ سالىپ تياناقتاندىرۋدى مەتى يگەردى.

بىلىكتى قايراتكەرلەردىڭ ايتۇىنا قاراعاندا، باس شۇجي كەلەلى رەفورما جوباسىنىڭ ئاربىر نۇسقاسىن مۇقيات وقىپ شىعىپ، ئارىپ، سويلەمدەرى بويىنشا ئوز قولىمەن وزگەرىس ەنگىزگەن.

پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى باس شۇجي شي جينپيڭ ورتالىق رەفورمانى تەرەڭدەتۋ باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ جانە ورتالىق رەفورمانى تەرەڭدەتۋ كوميتەتىنىڭ ئماجلىسىن 70 رەت باسقارىپ اشىپ، ئبىرقىدىرۋ كەلەلى رەفورما ىستەرىن ورنالاستىرىپ، ئتۇيىن مەن اۋماقتى ۇشتاستىرىپ، ئبىر تۇتاس جوسپارلاپ، تەڭ ئمان بەرىپ، ئتۇزىم قۇرىلىسىنىڭ نەگىزگى جۇلگەسىن ورناتتى.

پارتيا قۇرىلىسىنان ەكونوميكا، ساياسي، مادەنيەت، قوعام، ەكولوگيالىق ورگەنيەتكە دەيىن... ئار سالادا رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ تولقىنى كوتەرىلىپ، پارتيا 18 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەتى ئۇشىنشى جالپى ئماجلىسى ورتاعا قويعان رەفورما نسانا ـ مىندەتتەرى جالپى تۇلعالىق جاقتان دەر كەزىندە ورىندالىپ، ئار جاق جالپى 2000نان استام رەفورما جوباسىن ۇسىندى.

نەگىزدى بەكەمدەپ، تۇعىر قالاۋدان، جۇلگە قۇرۇدان جاپىلاي ىلگەرىلەتۋگە، تاماشا جاعداي قالىپتاستىرۋعا، ونان ارى جۇيەلى شوعىرلانۋعا، سايكەستى جوعارى ئونىمدى بولۋعا دەيىن ئار سالانىڭ نەگىزدىك ئتۇزىم جۇلگەسى نەگىزىنەن تۇراقتانىپ، جۇڭگوشا سوتسيالىستىك ئتۇزىم اناعۇرلىم تولىسىپ، اناعۇرلىم تۇلعالانىپ، مەملەكەتتى باسقارۋ جۇيەسى مەن باسقارۋ قابىلەتىن وسزامانداندىرۋ دەگەندەي كورنەكتى جوعارىلادى.

ۇلى وزگەرىس باتىل جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋدى ايگىلەدى.

2017 ـ جىلى 4 ـ ايدا جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتىنىڭ، مەملەكەتتىك كەڭەستىڭ حىبەيدە شيۇڭ ـ ان جاڭا رايونىن قۇرۇدى ۇيعارعانى جوننىدەگى حابار جازىقتاعى كوكتەم نايزاعايىندايى چاڭجياڭنىڭ تۇستىگى مەن تەرىستىگىن دۇرىلدەتتى.

جوسپار جاسىپ، ورىن تاڭداۋدان جوبا قۇرىلىسىنا دەيىن، باس شۇجي شي جينپيڭ ئوزى شەشىم جاسىپ، ئوزى ورنالاستىرىپ، ئوزى ىلگەرىلەتىپ، قىزۋار جىگەر ـ قايراتىن جۇمىسىپ، "مىڭ جىلدىق ۇلى جوسپار، مەملەكەتتىڭ ئرى ئىسى" ئۇشىن ايبىندى جوبانى دەن قويا جاسادى.

"رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ جاڭا بىيك بەلەسىن تۇلعالاۋ"، "رەفورما جاساۋدى، ەسىك اشۋدى شيۇڭ ـ ان جاڭا رايونىن دامىتۋدىڭ ئتۇبىرلى قوزعاۋشى كۇشى ەتۋ كەرەك"، "شيۇڭ ـ ان جاڭا رايونىنا رەفورمادا اناعۇرلىم زور وزىندىك شەشىم جاساۋ ۇقىعىن بەرۋ"... شيۇڭ ـ ان جاڭا داۋىردەگى رەفورمانىڭ جاڭا جەر بەلگىسى رەتىندە، جۇڭگو رەفورماسىنىڭ جاڭا بەتالسى جوننىندە قۇلشىنا نزدەنىس جاسادى.

شىنجەن، چيانحاي تاس باقشاسى. جولدىڭ ايا ىنا شقاندا، بەينە "جەلكەن جايىپ، ساپارعا اتتانۋ" بەينەسىندەگى الپ تاسقا "چيانحاي" ئاربى ايشقتالىپ جازىلعان.

پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى، باس شۇجي شي جينپيڭ وسى ئبىر "ەرەكشە رايون ىشىندەگى ەرەكشە رايونعا" 3 رەت كەلىپ، چيانحاي قۇرىلىسىنا جاعداي بامداپ، باعدار تۇراقتاندىردى.

شىنجەن ەكونوميكالىق ەرەكشە رايونى قۇرىلعاندىعىنىڭ 40 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ جيىنالىسىنا، حايىننىڭ ولكە بولىپ قۇرىلىپ، ەكونوميكالىق ەرەكشە رايون قۇرعاندىعىنىڭ 30 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ جيىنالىسىنا، پۇدۇڭدى اشۋدىڭ، اشىق ۇستاۋدىڭ 30 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ جيىنالىسىنا قاتىناستى... ئار رەتكى وسىنداي شەشۇشى ۋاقىت ساتتەرىندە، باس شۇجي شي جينپيڭ رەفورما جەر بەلگىسىنە، ەسىك اشۋ بىيك بەلەسىنە بارىپ، رەفورما بارىسىمەن قايتا قاۋىشىپ، رەفورماعا جاڭا بورىش ۇستەپ، رەفورما جاڭا شارالارىن ورنالاستىرىپ، جاڭا داۋىردەگى رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ جاڭا تاراۋىن ۇزدىكسىز جازدى.

2023 ـ جىلى 4 ـ ايدىڭ 21 ـ كۇنى، جۇڭنانحاي، باس شۇجي شي جينپيڭ 20 ـ كەزەكتى ورتالىق كوميتەت رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ كوميتەتىنىڭ 1 ـ ئماجلىسىن باسقارىپ اشتى.

ئماجلىس پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرگى رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ تاريحي بارىسىن جان ـ جاقتى ەسكە الىپ، بىلاي دەپ تەرەڭدەي اتاپ كورسەتتى:

"جاڭا ئداۋىردىڭ 10 جىلىندا ئبىزدىڭ ىلگەرىلەتكەن رەفورمامىز جان ـ جاقتى، تەرەڭ قاتپارلى، ئتۇبىرلى سىپاتتى بولدى، قول جەتكىزگەن تابىسىمىز تاريحي سىپاتتى، توڭكەرىستىك سىپاتتى، نەگىز قالاۋ سىپاتتى بولدى. دۇنيە جۇزىنە كوز جىبەرەتىن بولساق، وسىنداي ساياسي ارىن مەن تاريحي جاۋاپكەرشىلىكتە بولىپ، باتىلدىقپەن كەڭ كوسىلگەن، پىشاق ئدۇزىن ىشكە قاراتقان، وزىنە توڭكەرىس جاساعان مەملەكەت پەن ساياسي پارتيا بولعان مەمەس، وسىنشاما قىسقا ۋاقىت ىشىندە وسىنشاما زور اۋماقتى، وسىنشاما زور كولەمدى، وسىنشاما زور تەبىندى رەفورمانى ىلگەرىلەتكەن مەملەكەت پەن ساياسي پارتيا بولعان مەمەس، بۇل جۇڭگوشا سوتسيالىستىك ئتۇزىمنىڭ ايقىن ەرەكشەلىگى جانە كورنەكتى ارتقىشلىعى".

45 جىلدىق قايراتتانا ەكپىندەي ىلگەرىلەۋ، جاڭا داۋىردەگى ۇلى وزگەرىس، رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ زامانىمىزداعى جۇڭگونىڭ ەك كورنەكتى ەرەكشەلىگى، ەك ايىندى بەينەسى ەكەندىگى داۋسز.

جولدى، ئادىستى عىلمي يگەردى ـــــ "رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ ـــ بۇرىننعىلار ىستەپ كورمەگەن شىت جاڭا ئىس، ئسوز جوق، دۇرىس ادىستەمەگە تاباندى بولىپ، ۇزدىكسىز امالياتتان وتكىزۋ، نزدەنىس جاساۋ بارىسىندا ىلگەرىلەتۋ كەرەك"

2018 ـ جىلى 12 ـ ايدىڭ 18 ـ كۇنى، بەيجيڭ حالىق سارايى، رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ 40 جىلدىعىن قۇتتىقتاۋ جيىنالىسىنا سالتاناتپەن وتكىزىلدى.

جۇڭگونىڭ قولنان نەلكتەن كەلەدى؟ جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسى نەلكتەن ىسكەر؟ جۇڭگونىڭ رەفورما جاساۋى، ەسىك اشۋى نەلكتەن تابىسقا جەتەدى؟

قۇتتىقتاۋ جيىنالىسىندا باس شۇجي شي جينپيڭ رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ شۇعىلالى بارىسى مەن ۇلى تابىستارىن جان ـ جاقتى ەسكە الدى، سونىمەن بىرگە "توعىزعا، ئسوز جوق، تاباندى بولۋ" ارقىلى رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ 40 جىلدان بەرگى قىمباتتى تاجىريبەسىن تەرەڭدەي قورىتىندىلاپ، پارتيامىزدىڭ جۇڭگوشا سوتسيالىستىك رەفورما نازاريا-سى جوننىندەگى تانىمىنىڭ تىڭ بىيككە جەتكەندىگىن اڭعارتىپ، جاڭا داۋىردەگى رەفورما جاساۋدىڭ، ەسىك اشۋدىڭ العا باسۋ بەتالسىن ونان ارى ايقىنداپ كورسەتتى.

امالياتقا كوپ ارالاسقان ساين تانىم تەرەڭدەيدى، تانىم تەرەڭدەگەن ساين امالياتقا جەتەكشىلىك ەتۋ سولعۇرلىم ئونىمدى بولادى.

رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ ـــ ئبىر رەتكى تەرەڭ دە جان ـ جاقتى قوعامدىق وزگەرىس، سوندىاي ـ اق ئبىر كۇرەدەلى جۇيە ينجەنەرياسى، ئسوز جوق، دۇرىس رەفورما ادىسىنە تاباندى بولۋ كەرەك.

پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان كەيىن، باس شۇجي شي جينپيڭ تۇڭعىش رەت جەرگىلىكتى ورىندا قىزمەت تەكسەرگەندە "جۇيەلىلىگىنە، تۇتاستىعىنا، سايكەستىلىگىنە اناعۇرلىم دەن قويۋدى"، "ىشكەرىلەي تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ نەگىزىندە رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋدىڭ جوعارى دەڭگەيلى جوباسى مەن جالپى تۇلعالىق ورنالاستىرۋىن العا قويۋدى" ايقىن تالاپ ەتتى.

ماسەلە ـــ ئداۋىردىڭ ئۇنى ئارى رەفورما جاساۋدىڭ قوزعاۋشى فاكتورى.

2015 ـ جىلى 7 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى باس شۇجي شي جينپيڭ ورتالىق رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ 14 ـ رەتكى ئماجلىسىن باسقارىپ اشتى، ئماجلىستىڭ ماڭنزدى ئبىر كەڭەستىك ئتارتىبى «قورشاعان ورتانى قورعاۋدى قۇزاۋ ـ تەكسەرۋ جوباسىن (سناق رەتىندە اتقارىلادى)» قاراپ ماقۇلداۋ ەدى.

سول جىلى 12 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى ورتالقتىڭ قورشاعان ورتانى قورعاۋدى قۇزاۋ ـ تەكسەرۋ گرۋپپاسى حىبەيگە جايعاستى. سول كەزدەگى حىبەيدا داۋ ئتاسلى، ەكونوميكالىق قۇرىلىم سەبەبىنەن تۇىلعان اۋانىڭ لاستانۋى ماسەلەسى نازارعا بارىنشا ىلگىپ وتىرعان بولاتىن. كەينگى ورتالقتىڭ قۇزاۋ ـ تەكسەرۋ گرۋپپاسى حىبەي ولكەسىنە اڭىس ەتكەن جاعداي جوننىندەگى حابارلاندىرۋدا شامامەن 60%تىك كولەمدە ماسەلە ايتىلىپ، ئداپ باسپ كورسەتىلىپ، اۋرۋ وشاعى تىكەلەي نۇسقالدى.

باس شۇجي شي جينپيڭ وسى رەتكى قۇزاۋ ـ تەكسەرۋ قىزمەتىن تۇراقتاندىرىپ، قۇزاۋ ـ تەكسەرۋ "ماسەلەنى بايقاپ، ساقتىق دابىلىن قاعىپ، تالاپتاردى ورتاعا قويىپ، رەتتەۋ ـ تۇزەتۋ باعدارىن ايقىندادى" دەپ قارادى، سوندىاي ـ اق "بۇل قىزمەتتى ۇزدىكسىز يگەرە بەرۋ كەرەكتىگىن" ايقىن تالاپ ەتتى.

ورتالقتىڭ قورشاعان ورتانى قورعاۋدى قۇزاۋ ـ تەكسەرۋ ئتۇزىمىن سەرپىلىس ئتۇينى ەتىپ، ولكەدەگى تومەن ەكولوگيالىق ورتا قۇرىلمدارىنىڭ باقلاۋ ـ ولشەۋ، باقلاۋ ـ تەكسەرۋ بويىنشا زاڭ اتقارىپ، تىكە باسقارۋ ئتۇزىمىن جۇرگىزدى، پارتيا، ۇكىمەت باسشىسى كادرلارىنىڭ ەكولوگيالىق ورتانى زياندىداۋ جاۋاپكەرشىلىگىن ئومىر بويى قۇزاستىرۋ ئتۇزىمىن ورناتتى، وزەن باستىعى ئتۇزىمىن، كول باستىعى ئتۇزىمىن، ورمان باستىعى ئتۇزدىمىن جاپىلاي جالپىلاستىردى، مەملەكەت باقشاسىن نەگىزگى تۇلعا ەتكەن جارالتىلستىق قورعالاتىن جەرلەر جۇيەسىن قۇردى، ئبىر قىدىرۋ ماڭنزدى قورشاعان ورتانى قورعاۋ زاڭ ـ ەرەجەلەرىن جاسادى، وزگەرىس ەنگىزدى... ئبىر قىدىرۋ رەفورمالار تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتىلىپ، جاڭا داۋىردەگى ەكولوگيالىق ورگەنيەت قۇرىلىسىنىڭ تاريحي سىپاتتى، بۇرىلىس سىپاتتى، جالپى جاعداي سىپاتتى وزگەرىستەرىنە پارەندى قامتاماسىزدىق ازىرلەندى.

باس شۇجي شي جينپيڭ بىلاي دەپ تەرەڭدەي اتاپ كورسەتتى: رەفورما ماسەلەنىڭ كەرى قىسىمنان تۇىندايدى ئارى ماسەلەلەردى ۇزدىكسىز شەشۇ بارىسىندا تەرەڭدەيدى، قاشاندا كۇشتى ماسەلە تانىمىن ورناتىپ، قاي جەردە قايشىلىقتار مەن ماسەلەلەر ەك كورنەكتى بولسا، سوندا رەفورمانى ئتۇينەدى تۇردە يگەرۋ كەرەك.

"پارتيا مەن مەملەكەتتىڭ ئومىر ئسۇرۇى مەن قۇرۇنىا قاتىستى" پارتيا ستيلى، پاكىتىك قۇرىلىسى مەن شىركەتەسۇگە قارسى تۇرۇ كۇرەسىندە كەزدەسكەن ماسەلەلەردى شەشۇ ئۇشىن، قاتاڭ شارامەن ستيل دۇرىستاپ، ئتارتىپتى قاتايتىپ، شىركەتەسۇگە قارسى تۇرۇمەن بىرگە، پارتيانىڭ ئتارتىپ تەكسەرۋ ئتۇزىمىن سەرپىلىس رەفورماسىن، مەملەكەتتىڭ باقلاۋ ـ تەكسەرۋ ئتۇزىمىن رەفورماسىن، ئتارتىپ تەكسەرۋ، باقلاۋ ـ تەكسەرۋ قۇرىلىمى رەفورماسىن ئبىر تۇلعالى ىلگەرىلەتىپ؛ مەملەكەت قورعانىسى مەن ارميا قۇرىلىسى رەفورماسىندا "بەيىت داۋىردەگى ئسكىستى كىناراتتاردى" قاندۇرلاپ، حالىق ارميا-سىنىڭ ئتۇزىلىسىن جاڭارتىپ، قۇرىلىمىن جاڭارتىپ، ارناسىن جاڭارتىپ، بەت ـ بەينەسىن جاڭارتىپ؛ اقشا ئۇشىن دەلو ىستەۋ، كوڭىلگە قاراپ دەلو ىستەۋ سياقتى ماسەلەلەردى شەشپ، "حالىق بۇقارا-سىنا ئاربىر ئادىلىدا دەلوسىنان ادىلدىكتى، تۇراشسلدىقتى سەزىندىرۋ" ئۇشىن ئادىلىا رەفورماسىن تەز قارقىن، ورنىقتى قادامەمەن شىكەرىلەي وىرىستەتتى؛ ەەتىجاندىق وقۇ ـ اعارتۇدىڭ كەمىستىكتەرىنە نايزا كەزەپ، وقۇ ـ اعارتۇ رەفورماسىن شىكەرىلەي ىلگەرىلەتىپ، وقۇ ـ اعارتۇدا قۇاتتى ەل قۇرۇ ئۇشىن نەگىزدى بەكەمدەدى... ەكونوميكالىق، قوعامدىق داۋدا ئدوپ كەلگەن كورنەكتى ماسەلەلەردى ئونىمدى شەشە الۋ ـ الماۋى رەفورمانىڭ ونىمدىلىگىن تارازىلايتىن ماڭنزدى ولشەمگە اينالدى.

"ماقۇلداندى"!

2023 ـ جىلى 3 ـ ايدىڭ 10 ـ كۇنى تۇستەن بۇرىن، حالىق سارايى، مەملەكەتتىك حالىق قۇرىلتايىنىڭ 2900دەن استام ۋاكىلىنىڭ داۋىس بەرۋ اسپابىن باسۋىمەن، 14 ـ كەزەكتى مەملەكەتتىك حالىق قۇرىلتايىنىڭ 1 ـ ئماجلىسى مەملەكەتتىك كەڭەس قۇرىلىمدارىنىڭ رەفورما جوباسى جوننىندەگى قاۋلىنى داۋىسقا سالىپ ماقۇلدادى.

ئبىر قىدىرۋ رەفورما مازمۇننىندا "مەملەكەتتىك فينانس باقلاۋ ـ باسقارۋ باس مەكەمەسىن قۇرۇ" بارىنشا نازارعا ىلىكتى. رەفورما جوباسى بويىنشا مەملەكەتتىك فينانس باقلاۋ ـ باسقارۋ باس مەكەمەسى "زايومنان باسقا فينانس كاسىپتەرىن باقلاۋ ـ باسقارۋعا ئبىر تۇتاس جاۋاپتى بولادى".

مەملەكەتتىك فينانس باقلاۋ ـ باسقارۋ باس مەكەمەسىنىڭ قۇرىلۋى اۋەلگى باقلاۋ ـ باسقارۋ قۇرىلىمىن جاماپ ـ جاسقاۋ ەەمىس، قايتا جالپى جاعدايدى كوزدەۋستاۋ، تۇتاس تۇلعالى ىلگەرىلەتۋ بولىپ، جۇيەلى، جالپى تۇلعالىق، قايتا تۇلعالاۋ سىپاتتى رەفورما وي جەلىسىن بەينەلەدى.

پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرگى پارتيا مەن مەملەكەت قۇرىلمدارى رەفورماسىندا ئار جولعىسىنىڭ ئبارى رەفورمانىڭ جالپى تۇلعالىق اسەرىن ونان ارى كۇشەيتۋدى كوزدەۋستاۋ، ئبارى رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ سىندى ستراتەگيالىق شايقاس، ئبارى مەملەكەتتىك باسقارۋ جۇيەسى مەن باسقارۋ قابىلەتىنىڭ وسزامانداندىرۋىن ىلگەرىلەتىپ شوعىرلى ارەكەت بولىپ تابىلادى.

باس شۇجي شي جينپيڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: رەفورمانى جاپىلاي تەرەڭدەتۋ ـــ كۇردەلى جۇيە ينجەنەريا-سى، جوعارى دەڭگەيدە جوبالاۋ مەن تۇلعالىق جاقتان جوبالاۋدى كۇشەيتۋدى، ئتۇرلى رەفورماعا قاتىستى بايلانىستىلىعى، جۇيەلىلىگى، اتقارىمدىلىعى بار زەرتتەۋلەردى كۇشەيتۋدى قاجەت ەتەدى.

جاڭا داۋىردەگى رەفورما جاساۋدا، ەسىك اشۋدا ئارى جوبانى سايكەستىرۋ، ئارى تياناقتاندىرۋدى سايكەستىرۋ، ئونىمدى سايكەستىرۋ يگەرىلىپ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسىپورىندار رەفورماسى، عىلىم ـ تەحنيكا ئتۇزىلىسى رەفورماسى، اۋىل ـ قىستاق جەر ئتۇزىمى رەفورماسى، ەكولوگيالىق ورگەنيەت ئتۇزىلىسى رەفورماسى، ئادىلىا ئتۇزىلىسى رەفورماسى، پارتيا قۇرىلىسى ئتۇزىمى رەفورماسى، اشىق ەكونوميكانىڭ جاڭا ئتۇزىلىسىن قۇرۇ سياقتى جاقتاردا شوعىرلى قامال النىپ، ئبىر قىدىرۋ رەفورما "كەشەندى شارالارى" اتقارىلىپ، كەيبىر ماڭنزدى رەفورمالار ئبىر تۇتاس جوسپارلاپ ىلگەرىلەتىلىپ، الدىڭعىسى مەن سوڭعىسى ۇندەس بولۋ، ئوزارا سايكەس كەلۋ، ئبىر تۇتاس تۇلعا قالىپتاستىرۋ ورىندالدى.

تۇيىندە سناق ەتۋ ـــ رەفورمانىڭ ماڭنزدى مىندەتى، سوندىاي ـ اق رەفورمانىڭ ماڭنزدى ئادىسى.

2023 ـ جىلى 9 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى ەلىمىزدەگى تۇڭعىش ەركىن ساۋدا سناق رايونى ـــ جۇڭگو (شاڭحاي) ەركىن ساۋدا سناق رايونى 10 جاسقا تولعان تۇعان كۇنىن قارسى الدى.

2014 ـ جىلى 5 ـ ايدا باس شۇجي شي جينپيڭ شاڭحايدا قىزمەت تەكسەرگەندە مىنانى بىلدىرگەن ەدى: شاڭحاي ەركىن ساۋدا سناق رايونى ـــ ۇلكەن سناق اتىزى، ساپالى تۇقىم سەۋىپ، دەن قويا ەگىپ، دەن قويا باپتاپ، تاماشا ئتۇسىمدى كۇتۋ، سونىمەن قاتار سورتتى تۇقىم جەتىلدىرۋ تاجىريبەلەرىن جالپىلاستىرۋ كەرەك.

شەتەل ساۋداگەرلەرىنىڭ قارجى قوسۇىندىداعى تۇڭعىش ۇنامسز تىزىمدەك، ساۋدا ىستەرىن تىزىمگە الۋ ئتۇزىمى رەفورماسىن ەك الدىمەن جۇرگىزۋ، تۇڭعىش حالقارالىق ساۋدا جالاڭ تەرەزەسى... 10 جىلدان بەرى شاڭحاي ەركىن ساۋدا سناق رايونى امالياتتىق نزدەنىستى تياناق ەتىپ، تۇزىمدە جاڭالىق اشۋعا تاباندى بولىپ، بۇكىل ەلدىڭ رەفورما جاساۋ، ەسىك اشۋ كەلەلى جاعدايىنا پارەندى قىزمەت كورسەتتى.

ساندى مالىمەتتەردە كورسەتىلۋىنشە، 10 جىلدان بەرى بۇكىل ەل كولەمىندەگى ئارقايسى ەركىن ساۋدا سناق رايوندارى جيىنى 302 ئتۇرلى تۇزىمدە جاڭالىق اشۋ جەتىستىگىن قورىتىندىلاپ، سۇرىپتاپ، قالىپتاستىرىپ، بۇكىل ەلگە كوشىرىپ، جالپىلاستىرىپ، رەفورما سناق اتىزىنىڭ ماڭنزدى رولىن ئونىمدى ساۋلەلەندىرگەن.

باس شۇجي شي جينپيڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: ئبىز رەفورمانى ىلگەرىلەتۋدە جوعارى دەڭگەيدە جوبالاۋ مەن نەگىزگى ساتىدا نزدەنىس جاساۋدىڭ بىرلىگ